

**Mål C-661/23 [Jeszek]<sup>i</sup>****Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

9 november 2023

**Hänskjutande domstol**

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie (Polen)

**Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:**

9 november 2023

**Straffrättsligt förfarande mot:**

R.S.

**Saken i det nationella målet**

Straffrättsligt förfarande vid domstolen i andra instans mot majoren R.S., som inte genom lagakraftvunnen dom i första instans befunnits skyldig till ett brott enligt artikel 343 § 1 i kodeks karny (strafflagen) jämförd med artikel 338 § 1 i samma lag jämförd med artikel 12 §§ 1 och artikel 11§ 2 i denna lag.

**Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande**

Huruvida nationella bestämmelser, enligt vilka en domare vid en militärdomstol som bedömts vara olämplig för yrkesmilitärtjänstgöring, men lämplig att utöva sitt ämbete som domare, ska pensioneras automatiskt, är förenliga med unionsrätten mot bakgrund av artiklarna 2, 4.2, 4.3 och 19.1 andra stycket FEU, jämförda med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna?

**Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande**

- 1) Ska unionsrätten, inbegripet artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (FEU), och det värde för rättsstatsprincipen som kommer till uttryck däri,

<sup>i</sup> Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

samt artikel 19.1 andra stycket FEU jämförd med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, tolkas så, att den utgör hinder för följande nationella bestämmelser:

a) artikel 233 ustawa z dnia 11 marca 2022 r o obronie Ojczyzny (lagen av den 11 mars 2022 om rikets försvar) i dess lydelse enligt ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (lagen av den 28 juli 2023 om ändring av civillagen och vissa andra lagar) (Dz.U. 2023, pos. 1615), enligt vilken en domare vid en nationell militärdomstol inte längre har rätt att kvarstå som domare vid en domstol efter det att domaren har entledigats från sin yrkesmilitärtjänstgöring (däribland på grund av att domaren har bedömts vara permanent olämplig för militärtjänstgöring), vilket även innebär att domaren inte längre har rätt att kvarstå som domare vid den domstolen och i de mål som denne tilldelats före ikraftträdandet av dessa bestämmelser,

b) artikel 13 ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (lagen av den 28 juli 2023 om ändring av civillagen och vissa andra lagar) (Dz.U. 2023, pos. 1615), enligt vilken en domare vid en nationell militärdomstol som har entledigats från sin yrkesmilitärtjänstgöring (under samma omständigheter som beskrivs ovan) pensioneras automatiskt den dag då de bestämmelser som avses i punkt a träder i kraft?

Har det någon betydelse för svaret på denna fråga att den bestämmelse som avses i fråga 1 b endast riktar sig mot en enskild domare (*ad hominem*), vilken ingår i den hänskjutande domstolens sammansättning, samtidigt som motsvarande rättighet för allmänna åklagare kvarstår – enligt vilken de får stå kvar som åklagare i militära ärenden, trots att de har entledigats från sin yrkesmilitärtjänstgöring?

- 2) Ska unionsrätten, inbegripet de bestämmelser som avses i fråga 1, tolkas så, att en domare i en nationell militärdomstol inte kan pensioneras automatiskt (under samma omständigheter som avses i fråga 1) – vilket innebär att domaren kan kvarstå som domare i den hänskjutande domstolen – och att alla statliga myndigheter, inbegripet domstolsmyndigheter, är skyldiga att möjliggöra för denne att kvarstå i sitt domarämbete på samma villkor som tidigare?
- 3) Ska unionsrätten – innefattande dels artikel 2 FEU och värdet av rättsstatsprincipen som kommer till uttryck däri, artikel 4.3 FEU och principen om lojalt samarbete som kommer till uttryck däri, artikel 19.1 andra stycket FEU, artikel 267 FEUF och principerna om effektivitet och företräde, dels artikel 2 FEU och demokratiprincipen som kommer till uttryck däri, artikel 4.2 FEU och principen om maktfördelning – tolkas så, att den nationella domstolens behörighet att skjuta upp tillämpningen av de nationella bestämmelser som är föremål för begäran om förhandsavgörande,

inklusive bestämmelser i egenskap av föreskrifter, direkt härrör från unionsrätten?

Har det någon betydelse för svaret på denna fråga att det i nationell rätt inte föreskrivs någon möjlighet för en domstol som begär förhandsavgörande att skjuta upp tillämpningen av nationella bestämmelser och att det – under de omständigheter som råder i målet vid den nationella domstolen – är nödvändigt att besluta om att vidta en sådan åtgärd till dess att den hänskjutande domstolen har beaktat de delar av tolkningen av unionsrätten som framgår av svaret på förevarande begäran om förhandsavgörande?

### **Anförda unionsbestämmelser**

Artiklarna 2, 4.2, 4.3 och 19.1 andra stycket i Fördraget om Europeiska unionen,  
Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

### **Anförda nationella bestämmelser**

Artiklarna 10 och 13 i ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (lagen av den 28 juli 2023 om ändring av civillagen och vissa andra lagar) (Dz.U. 2023, pos. 1615),

- Enligt artikel 10 i ustawa z dnia 11 marca 2022 r o obronie Ojczyzny (lagen av den 11 mars 2022 om rikets försvar) (Dz.U. pos. 2305 och 2023-års utgåva, pos. 347 och 641) ska artikel 233 ha följande lydelse: ”Vid entledigande av en militäråklagare som är yrkesmilitär, ska han eller hon kvarstå i ämbetet som åklagare vid den organisatoriska enhet i den åklagarmyndighet som berörs, oberoende av antalet åklagarbefattningar vid denna enhet.”
- Enligt artikel 13 föreskrivs det att ”Vid entledigande av en domare vid en militärdomstol från dennes yrkesmilitärtjänstgöring ska han eller hon, när denne innehar sitt domarämbete, pensioneras från och med dagen för ikraftträdandet av denna lag. ...”. I enlighet med artikel 14 i ändringslagen ska båda bestämmelserna träda i kraft den 15 november 2023.

Artiklarna 175.1 och 180 i Republiken Polens konstitution,

Enligt artikel 233 i ustawa z dnia 11 marca 2022 r o obronie Ojczyzny (lagen av den 11 mars 2022 om rikets försvar) i dess lydelse av den 14 november 2023 föreskrivs följande: ”Vid entledigande av domare vid en militärdomstol eller en militäråklagare som är yrkesmilitär, ska han eller hon kvarstå i sitt ämbete som domare eller åklagare vid den organisatoriska enhet i den domstol eller åklagarmyndighet som berörs, oberoende av antalet befattningar vid denna enhet”.

### **Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet**

- 1 De faktiska omständigheterna och förfarandet i förevarande mål liknar dem i mål C-646/23.

### **Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs**

- 2 Motiveringen är i stort sett identisk med motiveringen i begäran om förhandsavgörande i mål C-646/23.
- 3 Vad gäller den andra frågan har den hänskjutande domstolen preciserat att frågan avser konsekvenserna av att det slås fast att den nämnda nationella lagstiftningen är oförenlig med unionsrätten. Den hänskjutande domstolen hyser nämligen tvivel vad gäller verkningarna av en eventuell framtida dom från EU-domstolen på effektiviteten av nationella bestämmelser enligt vilka en domare som ingår i den hänskjutande domstolens sammansättning ska pensioneras automatiskt. För att få klarhet i de praktiska konsekvenserna av en dom i vilken EU-domstolen slår fast att dessa bestämmelser är oförenliga med unionsrätten, vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida någon statlig myndighet, inbegripet domstolsmyndigheten, i ett sådant fall ska möjliggöra för denne domare att kvarstå i sitt domarämbete på samma villkor som tidigare?
- 4 Vad beträffar den tredje frågan har den hänskjutande domstolen preciserat att frågan avser effektiviteten av att de nationella bestämmelserna skjuts upp under tiden från det att EU-domstolen har lämnat sitt svar på begäran om förhandsavgörande till dess att den hänskjutande domstolen har meddelat sitt avgörande i enlighet med detta svar. Den polska lagstiftningen, inklusive Kodeks postępowania karnego (straffprocesslagen), innehåller inte någon mekanism för att skjuta upp tillämpningen av bestämmelser, oavsett dess rang – något som gör en EU-vänlig tolkning än mer omöjlig. Samtidigt ifrågasätter den hänskjutande domstolen huruvida möjligheten till ett sådant uppskjutande, särskilt när det gäller bestämmelser i egenskap av föreskrifter, är förenlig med bland annat principen om maktdelning och demokratiprincipen som anges i artikel 2 FEU samt artikel 4.2 FEU. Ett svar på denna fråga är således objektivt sett nödvändigt, eftersom det annars vore illusoriskt att begära ett förhandsavgörande – det vill säga efter det att EU-domstolen har lämnat sitt svar (och innan något domstolsavgörande meddelats, vilket beaktar de delar av tolkningen av unionsrätten som ingår i detta svar) – med hänsyn till att samma domare, som ingår i den hänskjutande domstolens sammansättning, vid det här laget skulle ha pensionerats automatiskt.
- 5 Skälen för begäran om skyndsam handläggning är desamma som i begäran om förhandsavgörande i mål C-646/23.